

BEGRAAFPLAATSEN IN EUROPA

THEMA 6 - 'MAAR HEEL EVEN MOCHTEN WIJ LEVEN'

DE DOOD VAN EEN KIND

Een Amerikaans initiatief uit 1997 heeft geleid tot de *World Wide Candlelightning* : overal ter wereld steken mensen op de 2^e zondag van de advent om 19.00 uur een kaars aan ter herdenking van alle overleden kinderen. Vanwege de verschillende tijdzones lopen de lichtjes a.h.w. over de wereld: *that their light may always shine*.

Sinds 1981 bestaat de *Vereniging voor Ouders van een overleden kind*, een landelijke zelfhulporganisatie die lotgenoten met elkaar in contact wil brengen. Internet biedt uitstekende mogelijkheden en gelegenheden verdriet te delen en rouw te verwerken : *Stichting*

*Helmond - Hortsedijk
maar heel even mochten wij leven*

Lieve Engeltjes voor mensen die te maken hebben met het verlies van een kind, *Stichting Achter de Regenboog* ter ondersteuning van kinderen, die met verlies te maken hebben.

Op 28 december 2000, op de katholieke dag der 'Onnozele Kinderen', werd op het kerkhof in het Twentse Reutum een monumentje ingewijd ter herinnering aan alle doodgeboren, ongedoopte en naamloze kinderen. Vanwege de aanwezigheid van kardinaal Simonis en (daardoor) de grote aandacht in de media, werd het een hype of beter gezegd, het voorzag in een grote behoefte.

HET VERLOREN KERKHOF

... in tijd van nood mag en moet iedereen dopen, stond vroeger in de Katechismus, die kinderen op katholieke lagere scholen in hun hoofd moesten stampen. Zo'n noodgeval kon een baby zijn die direct na de geboorte dreigde te overlijden en die na doop en dood in gewijde aarde kon worden begraven.

Tot 1983 konden doodgeboren en ongedoopte baby's formeel geen kerkelijke begrafenis krijgen, volgens het oude Kerkelijke Wetboek van de Rooms Katholieke Kerk. Ze mochten niet in gewijde aarde worden begraven en werden evenals *zelfmoordenaars, overspeligen, kettters, geëxcommuniceerden, vrijmetselaars en NSB'ers* in ongewijde aarde begraven. Dit was meestal een afgelegen hoekje van de begraafplaats, 'het verloren kerkhof' genaamd. Baby's kregen vaak een plaats 'onder of achter de heg'.

In het nieuwe Kerkelijke Wetboek van 1983 staat dat ook ongedoopte kinderen van wie de ouders het voornemen hadden ze te dopen, een kerkelijke uitvaart kunnen krijgen, het 'doopsel van begeerte'.

Roermond - 't Zand: het verloren kerkhof

'TER HERINNERING AAN DE KINDEREN DIE DE WERELD VERLIETEN VOORDAT ZIJ EROP WAREN'

Eindhoven - Eikenburg

In Nederland werd het verschijnsel een hype. Op veel begraafplaatsen werden monumenten opgericht voor de ongedoopte kinderen die daar -meestal weet men niet meer waar- begraven waren. De doodgeboren kindjes werden destijds weggemoffeld. Ouders mochten het kind niet zien en kenden ook niet de bestemming, ze kregen alleen achteraf een rekening: *25 gulden voor een kistje*.

Na de vele persberichten over de plaatsing van het monumentje in Reutum kwamen er veel reacties van ouders. Zo bracht begin 2002 een brief in het Eindhovens Dagblad van een moeder over haar 37 jaar durende zoektocht naar het graf van haar doodgeboren dochtertje veel gemoederen in beweging. Tientallen reacties van ouders die hetzelfde hadden meegemaakt volgden en werkgroepjes werden opgericht.

Met als resultaat dat inmiddels op veel katholieke begraafplaatsen monumentjes voor doodgeborenen geplaatst zijn. Niet alleen in Eindhoven, maar op talloze begraafplaatsen in Nederland. *Allemaal ter herinnering aan de kinderen die de wereld verlieten voordat zij erop waren* (Valkenswaard).

REGIO ZUIDOOST-BRABANT: VERBORGEN EN GEBORGEN

Op velerlei manieren werd op katholieke begraafplaatsen in beeld en tekst vormgegeven aan het monument voor het ongedoopte doodgeboren kind. Enkele voorbeelden uit Regio Zuidoost-Brabant:

- Asten - H. Maria Presentatie: *Wij gedenken ook de naamlozen, die in ongewijde aarde begraven zijn. Ook zij horen bij ons want zij zijn in Gods hand.*
- Best - H. Antonius: *Verborgen en geborgen.*
- Best - H. Odulphus: *Zo stil en koud, zo klein en lief, zo mooi, zo zacht, mijn hartendief.*
- Eindhoven - De Roosten: *Liefde reikt verder dan dit leven.*
- Geldrop - 't Zand: *De letters van je naam staan in mijn hart geschreven, ik draag je met me mee, voor immer blijf je in mijn leven.*
- Gerwen - De Huikert: *Geleefd en geboren, bemind en verloren, kinderen die bij ons horen.*
- Lieshout - H. Servatius: *Soms vallen knoppen van de bomen zonder ooit tot bloei te komen.*
- Valkenswaard - Oude Kerkhof: *Leven. Voor mij mocht het niet eens beginnen. Toch, in mijn moeders schoot was de liefde al zo groot. Te vroeg een afscheid in anonimiteit. Ter herinnering aan de kinderen die de wereld verlieten voordat ze erop waren.*

Asten

Best-Antonius

Best-Odulphus

Eindhoven-Roosten

Geldrop

Gerwen

Lieshout

Valkenswaard

Eindhoven-Petrus

Lierop-H. Naam Jezus

EUROPA: NICHT ZUM LEBEN GEBOREN

Maar ook in andere Europese landen zie je monumenten voor doodgeboren kinderen verschijnen. Over ongedoopte kinderen wordt overigens niet gesproken. Zo werd op initiatief van een moeder van een doodgeboren kind op Friedhof Ohlsdorf in Hamburg in 1999 een monument voor doodgeboren kinderen geplaatst. Op de gedenkplaats in de buurt van de 'Stille Weg' staat een sculptuur van de Zwitserse beeldhouwster Beatrice Charen.

Op het Pragfriedhof in Stuttgart geeft een vrouwenfiguur en een bord *Hier ruhen die Kinder die nicht zum Leben geboren wurden. Die Kleinsten der Kleinen* de plaats aan waar doodgeboren kinderen worden begraven. Er zijn geen individuele grafjes gemarkeerd.

Op het Zentralfriedhof in Wenen is een apart veld voor de doodgeboren kinderen. Het monument *...Ich heisse dich willkommen und gleichzeitig nehme ich in Trauer von dir Abschied...* bevindt zich voor een triest veld met grafjes die gemarkeerd worden door een houten plank met enkel een naam en geen datum.

Op Friedhof Radebeul-Ost in Radebeul bij Dresden is rond een fonteintje een heel tegelveld aangelegd *für totgeborene und früh verstorbene Kinder* met de tekst uit Lk. 10,20: *...eure Namen sind im Himmel geschrieben*. In Dresden is zowel op Friedhof Heide als op de nieuwe katholieke begraafplaats een *Wiese der Sternenkinder* met een monument gerealiseerd.

Op het Cimetière du Sud in Nancy staat tegen de muur een engel *En souvenir de nos petits anges*. Aan de voet van de engel liggen veel plaquettes met namen en bloemen.

In Schotland is op de Necropolis in Glasgow een monument geplaatst met een tekst uit Jesaja 49,15: *I will not forget you ... I have held you in the palm of my hand*.

In Riga (Letland) staat een aandoenlijk monumentje voor doodgeboren kinderen bij de hoofdingang van de Meža kapi (bosbegraafplaats).

Hamburg-Ohlsdorf

Stuttgart - Pragfriedhof

Riga - Meža kapi

Wenen-Zentral

Dresden-Heidefriedhof

Radebeul-Ostfriedhof

Nancy-Cimetière du Sud

Glasgow-Necropolis

HYPE?

Een hype heeft vaak een tijdelijk karakter. Het kan echter ook uitgroeien tot een werkelijk belangwekkend verschijnsel. Als we zien hoezeer het plaatsen van een kindermemorial veel ouders van doodgeboren kinderen heeft geholpen hun verdriet te verwerken of een plaats te geven, kunnen we hier spreken van een werkelijk belangwekkend verschijnsel.

Den Haag - St. Barbara: sterretjes